

**Programma van maatregelen
Aalst – Nieuwstraat 38**

David Vanhee

Bornem
2019

Gemotiveerd advies

Het was tot op heden enkel mogelijk een bureauonderzoek (projectcode 2019J11) uit te voeren. Verder vooronderzoek is nodig (zie verslag van resultaten), maar kan pas plaatsvinden na sloop van de aanwezige bebouwing. De aanvraag van een sloopvergunning maakt deel uit van de vergunningsaanvraag waarvoor de archeologienota opgesteld werd. Voor een afweging van de verschillende onderzoeksmethoden die nog in aanmerking komen, verwijzen we naar het onderdeel Onderzoeksmethode in het Programma van maatregelen (zie verder).

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied een groot archeologisch potentieel kent. Concreet worden resten van historische bebouwing vanaf de 16de eeuw en mogelijk nog ouder verwacht. Naar analogie met sites in de directe omgeving is een meerperiodensite met een complexe stratigrafie evenmin uit te sluiten. Op basis van de gebruiksevolutie van het terrein wordt verwacht dat de historische resten relatief goed bewaard gebleven kunnen zijn op het terrein.

Het bestaande pand beschikt over een kelder aan de kant van de Nieuwstraat. Het is momenteel nog niet duidelijk of deze gedempt zal worden, of extra gestut wordt zodat zware machines in functie van de sloopwerken er over kunnen rijden. Uitbreken van de kelder is geen optie omwille van stabiliteitsproblemen. Daarom werd reeds een registratie van de kelder (ca. 43,5 m²) uitgevoerd, zodat hier geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht worden.

Omdat de geplande werken een ingreep in de bodem zullen veroorzaken in een zone van ca. 370,5 m² is de uitvoering van bijkomend archeologisch vooronderzoek in deze zone aangewezen.

Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

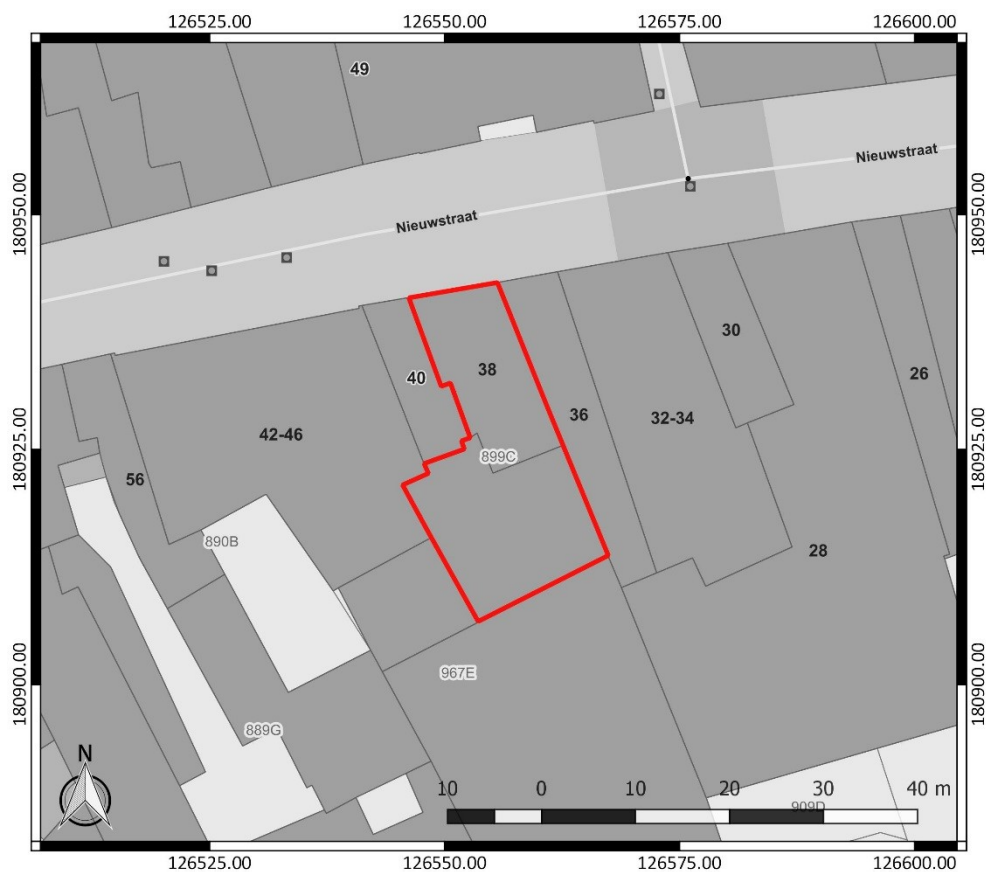
Administratieve gegevens

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Oost-Vlaanderen, Aalst, Aalst, Nieuwstraat 38, Nieuwstraat

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 126557 180943
- 126566 180916
- 126552 180909
- 126547 180941

Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Aalst, Afdeling 1, sectie A, nummer 899c

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 414 m²

Aanleiding van het vooronderzoek

Zie 2.3.2 in het Verslag van resultaten.

Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Zie 2.4.4 in het Verslag van resultaten.

Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstelling van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of archeologische niveaus aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte, om een verdere inschatting te kunnen maken van de versturende impact van de geplande werken. Ook dient het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Waar bevindt zich de grondwaterspiegel?
- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Zijn resten van de historische bebouwing, te zien op historische kaarten, aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Zijn er oudere archeologische waarden dan late middeleeuwen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Zijn relevante archeologische resten aanwezig binnen het onderzoeksgebied? Zo ja, is behoud in situ mogelijk of is verder archeologisch onderzoek nodig?

Onderzoeksmethode

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:

1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein?

2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?

3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?

4° is het NOODZAKELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein verhard is.

Landschappelijk bodemonderzoek kan relevant zijn om de bewaringstoestand van de bodem in te schatten, maar omdat het volledige perceel vandaag de dag bebouwd is, is het kosten-baten efficiënter om meteen over te gaan tot een proefputtenonderzoek, dat een veel hoger potentieel op kennisvermeerdering kent.

Een proefputtenonderzoek biedt inzicht in de stratigrafische opbouw en de bewaringstoestand van het bodemarchief en toont mogelijk ook de aanwezigheid en de bewaringstoestand van relevante archeologische resten aan. Deze onderzoekstechniek is geschikt omdat een site met complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

De onderzoekszone beslaat steeds de oppervlakte van ca. 370,5 m². De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk assessment beantwoord zijn.

Figuur 2: Afbakening van het te onderzoeken gebied (www.geopunt.be)

Onderzoekstechnieken

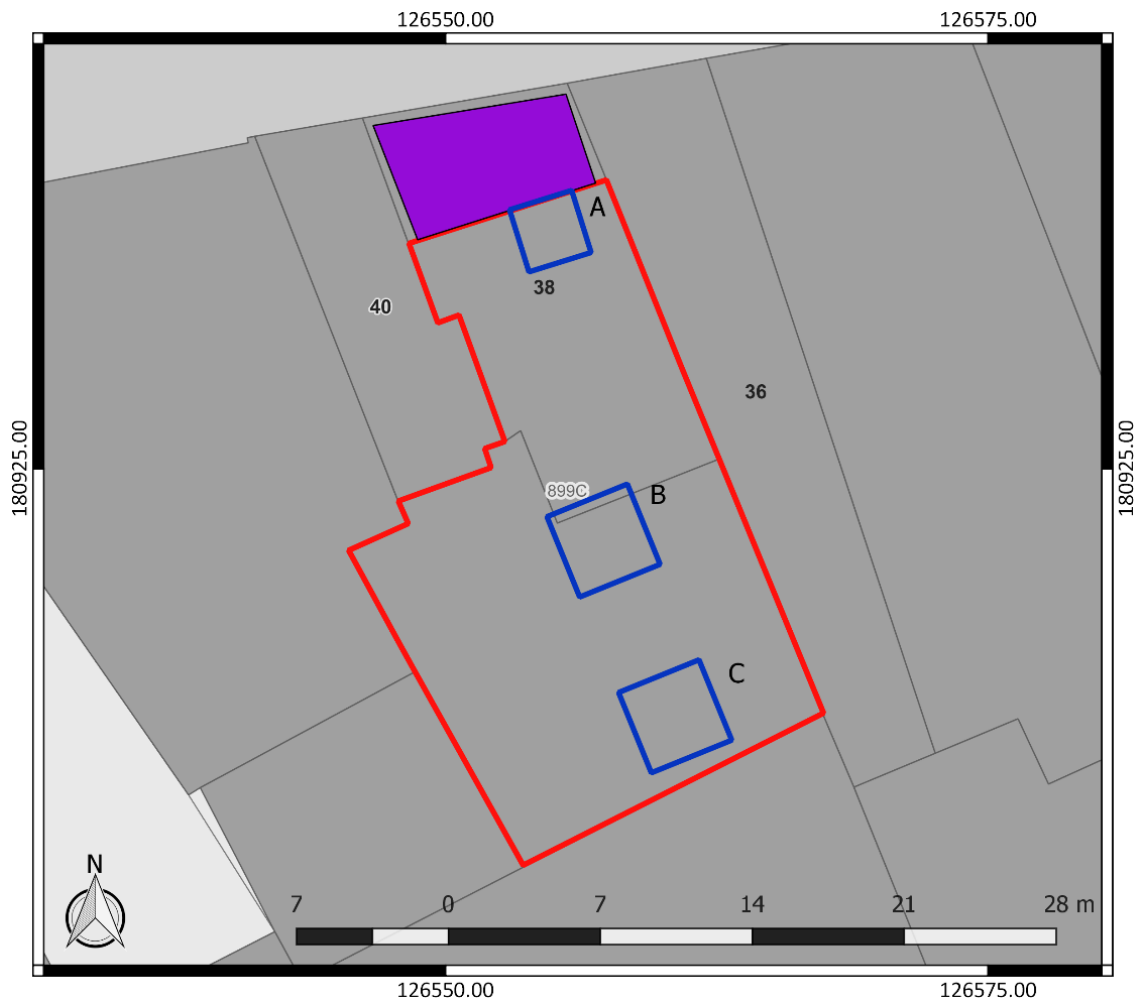
De verstoringdiepte van de verschillende bodemingrepen varieert en ligt nog niet voor alle ingrepen vast. Daarom dient het bodemarchief onderzocht te worden totdat alle aardkundige eenheden onderzocht zijn waarin archeologische sites in primaire positie kunnen voorkomen, die relevant zijn voor de vraagstellingen van het onderzoek.

Voor aanvang van het proefputtenonderzoek dient de aanwezige bebouwing gesloopt te worden. De uitbraak van de vloerplaat en andere ondergrondse massieven dient te gebeuren onder begeleiding van een archeoloog. Omdat historische bebouwing verwacht wordt, mogen muren en funderingen die archeologisch relevant zijn niet uitgebroken worden. Dit dient aangegeven te worden door de begeleidende archeoloog.

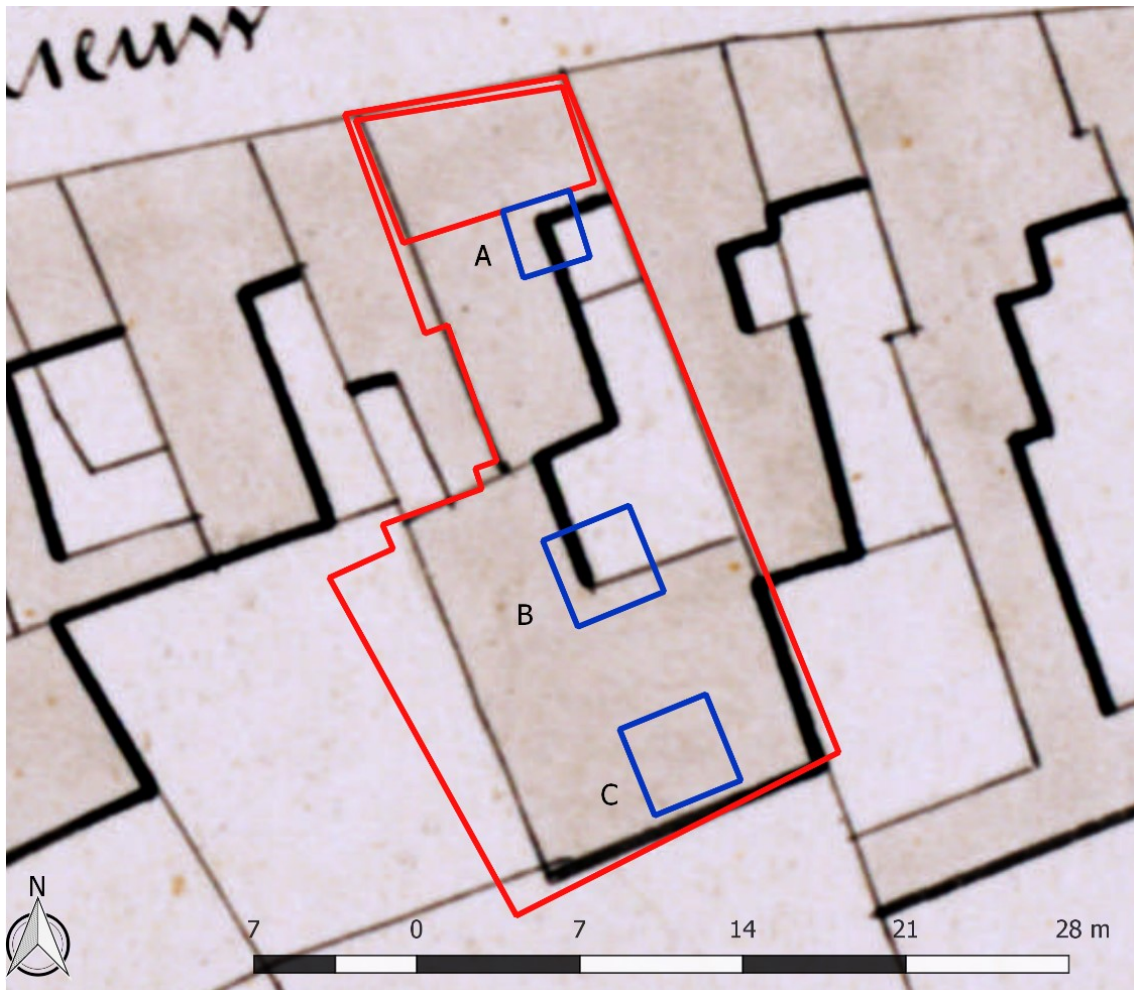
De kelder aan de kant van de Nieuwstraat is geregistreerd. Deze mag wel gedempt of extra gestut worden zodat zware machines in functie van de sloopwerken er over kunnen rijden.

Proefputten

Voor de gehanteerde onderzoekstechnieken is hoofdstuk 8.6 van de Code van Goede Praktijk van toepassing. Proefputten worden aangelegd met een opgravingsvlak per archeologisch relevant niveau om een zicht te krijgen op de stratigrafische opbouw van de te onderzoeken zones. Elke proefput wordt gezien als een beperkte opgraving en dient zodanig geregistreerd te worden. Indien de natuurlijke ondergrond in tafonomisch primaire context niet bereikt kan worden, dient men per proefput enkele boringen of sonderingen tot 20 cm in de natuurlijke ondergrond in tafonomisch primaire context te plaatsen om de stratigrafie in kaart te brengen.

Figuur 3: Inplanting van de proefputten (blauw), weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Figuur 4: Atlas der Buurtwegen met inplanting van de proefputten (www.geopunt.be)

Er dienen drie proefputten (A, B en C) aangelegd te worden. Deze zijn uitgezet op basis van het historisch kaartmateriaal (Figuur 4). De historische kaart vertoont echter een fout in de georeferentie, waardoor het onderzoeksgebied licht verschoven ligt. Om de kaart te kunnen interpreteren, hebben we deze fout gecorrigeerd. Omwille van de correctie was het niet mogelijk om de juiste coördinaten rond de kaarten weer te geven.

We kiezen voor een projectie op de Atlas der Buurtwegen uit 1841 omdat deze een duidelijke en nauwkeurige situering mogelijk maakt. Proefput A wordt aangelegd ter hoogte van de buitenwand van de kelder (Figuur 4). Op deze manier is er meer inzicht op het muurwerk aan de buitenzijde van de kelder. Verder worden hier ook de fundamenten van de oudste bebouwing verwacht. Deze proefput is 3 x 3 m groot, maar kan op een dieper niveau versmallen in functie van de veiligheid.

De proefputten B en C worden aangelegd in de zone die het langst ingericht was als (moes-)tuin of groenzone (Figuur 4/Figuur 3). Hier kwam pas vanaf het eerste kwart van de 19de eeuw bebouwing. Proefput B is ingeplant om zicht te krijgen op de resten van deze 19de-eeuwse bebouwing en op het stuk van het perceel dat op basis van de kaarten het langst onbebouwd bleef. Proefput C is ingeplant nabij de achtergevel van het gebouw en middenin het 19de-eeuwse gebouw. Op deze manier kunnen ook eventuele archeologische waarden van voor deze 19de-eeuwse inname bereikt worden. Deze proefputten zijn 4 x 4 m groot, maar kunnen op een dieper niveau versmallen in functie van de veiligheid.

De proefputten dienen na te gaan wat de funderingsdiepte en de ouderdom van de bestaande funderingen is. Verder dienen ze om na te gaan of er nog oudere muurresten aanwezig zijn onder de huidige bebouwing en of er oude ploeglagen of oudere bodemhorizonten met andere sporen aanwezig zijn.

Op die manier wordt ca. 10% van de te onderzoeken zone onderzocht. De dekingsgraad en de inplanting van de proefputten volstaan om voldoende gefundeerde uitspraken te doen over de rest van het terrein. Indien na de aanleg van de voorziene proefputten toch blijkt dat de onderzoeksvragen onvoldoende beantwoord kunnen worden, dienen de aangelegde proefputten vergroot te worden of dienen bijkomende proefputten aangelegd te worden, tot de onderzoeksvragen wel voldoende beantwoord kunnen worden. De inplanting van bijkomende proefputten dient gekozen te worden in functie van de nog openstaande vragen na uitvoering van de voorziene proefputten. De gemaakte keuzes worden nadien toegelicht in de op te stellen nota.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk die voor aanvang van het onderzoek met ingreep in de bodem reeds voorzien zijn.